

12.11.2020

Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Asia: **Lausuntopyyntö luonnoksesta varhaiskasvatuksen omavalvontamääräykseksi**

Määräys yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen toimipaikkakohtaisen omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta
Valtuutussäännös
Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 48 §

Viite: Lausuntopyyntönne 12.10.2020 V/10995/2020

OAJ ei ole saanut lausuntopyyntöä luonnoksesta varhaiskasvatuksen omavalvontamääräykseksi. OAJ edustaa varhaiskasvatuksen opettajia ja päiväkodin johtajia. Jatkossa OAJ on mielellään mukana varhaiskasvatusta koskevista asioiden valmisteluissa sekä lausuntoa antamassa ollen yksi keskeisistä sidosryhmistä.

OAJ pitää kannatettavana, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) valmistelee yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajille omaa omavalvontamääräystä, jossa huomioidaan varhaiskasvatuksen erityispiirteet. Esitysluonnoksessa todetaan, että omavalvonnan tarkoituksena on palvelujen tuottajan omatoimisen laadun ja turvallisuuden varmistaminen siten, että toiminnassa toteutuvat lainsäädännön ja ohjausasiakirjojen toiminnalle asettamat turvallisuus- ja laatuvaatimukset. Esitysluonnos määräyksestä yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen toimipaikkakohtaisen omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta koskee sekä päiväkodissa että perhepäivähoidossa tuotettua yksityistä varhaiskasvatusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) yksityistä varhaiskasvatusta koskevassa selvityksessä todetaan, että kuntien arvioiden mukaan varhaiskasvatuksen laatu yksityisissä palveluissa näyttäisi vaihtelevan. Selvityksessä todetaan myös, että pedagogiikan laadun osalta tulee kiinnittää huomiota ennen kaikkea henkilöstön kelpoisuuksien toteutumiseen, lapsen tarpeenmukaisen erityisen tuen takaamiseen ja kasvatushenkilöstölle osoitettujen kasvatustehtävän ulkopuolisten työtehtävien (mm. siivous- ja keittiötyöt) määrään. OAJ esittää lausunnossaan kantansa muun muassa henkilöstön kelpoisuuksien toteutumisesta, lapsen tuen toteutumisesta sekä varhaiskasvatushenkilöstön tehtävistä.

12.11.2020

3 Omavalvontasuunnitelman laatiminen

OAJ pitää hyvänä, että omavalvontasuunnitelman laadinnassa ovat mukana varhaiskasvatuksen toimipaikan johto ja henkilökunta sekä lapset ja heidän huoltajansa. Omavalvontasuunnitelma on myös oltava julkisesti nähtävillä. Näin varmistetaan toiminnan läpinäkyvyys sekä kaikkien osapuolien yhteinen ymmärrys. Riskien hallinta on osa omavalvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan seurauksiltaan merkittävien kielteisten tapahtumien järjestelmällistä määrittelyä ja niihin varautumista. OAJ pitää hyvänä, että riskien varalta toimipaikalla on yhteisesti sovitut käytännöt niiden ennaltaehkäisemiseksi sekä haittatapahtumien ja vahinkojen hoitamiseksi ja dokumentoinniksi.

4.4 Kehittävä, oppimista edistävä ja turvallinen oppimisympäristö

Määräyslunnoksessa todetaan, että omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava, miten oppimisympäristöä kehitetään. OAJ esittää, että omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava, miten oppimisympäristöä kehitetään niin, että se on oppimista edistävä, kehittävä, esteetön, terveellinen ja turvallinen. Lisäksi on kirjattava, miten oppimisympäristöä kehitetään niin, että se mahdollistaa varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. OAJ esittää kirjattavan myös, miten lapset otetaan mukaan oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen.

4.5 Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki sekä monialainen yhteistyö

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) määrätään, että varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti. OAJ esittää, että omavalvontasuunnitelmaan kirjataan, miten inklusio toteutuu toiminnassa.

OAJ pitää hyvänä, että omavalvontasuunnitelmaan on kuvattava, miten lapsen tuen tarve tunnistetaan, kuinka usein tuen tarve arvioidaan ja miten varmistetaan, että hänelle tarjotaan lapsen etu huomioiden tarkoituksenmukaista tukea. On myös hyvä, että omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava, millaista koulutusta tai tukea henkilöstön on mahdollisuus saada liittyen lasten tuen tarpeisiin. Lisäksi OAJ kannattaa, että omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava tiedot siitä, miten lapsen erityistarpeisiin liittyvistä toimintatavoista ja niiden kirjaamisesta sovitaan henkilöstön ja lapsen huoltajien kesken.

Määräyslunnoksessa todetaan myös, että omavalvontasuunnitelmaan on kuvattava monialaisen yhteistyön toimintamalli ja tiedonkulun rakenteet monialaisessa yhteistyössä sekä yhteistyön kehittäminen. Näiden lisäksi OAJ esittää, että omavalvontasuunnitelmaan kirjataan, miten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaisesti varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamista hyödynnetään tuen tarpeessa olevien lasten erityisopetus- ja kasvatustehtävissä sekä muun henkilöstön konsultoinnissa ja ohjauksessa.

12.11.2020

4.9 Henkilöstö

OKM:n (2017) selvityksessä todetaan, että yksityisessä varhaiskasvatuksessa työskentelee epäpätevää henkilökuntaa. Selvityksessä todetaan myös, että kunnat eivät tarkista yksityisen varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuksia tai tarkistavat hyvin harvoin. Riittävä, koulutettu ja kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilöstö ovat kuitenkin keskeisiä varhaiskasvatuksen laadun osatekijöitä. Myös päiväkodin johtajalla tulee olla päiväkodin johtajan kelpoisuus. Tästä syystä OAJ vaatii, että omavalvontasuunnitelmaa koskevaan määräykseen kirjataan, että henkilöstön ja johtajan kelpoisuusvaatimukset ja niiden toteutuminen sekä henkilökunnan rekrytointia koskevat määräykset tulee tarkistaa ja arvioida vuosittain.

OAJ pitää hyvänä, että omavalvontasuunnitelmaan tulee kirjata varhaiskasvatustoiminnasta vastaava johtaja sekä hänen mahdollisesti muut johdettavat toimipaikat ja hänen työskentelyaikansa lapsiryhmissä. OAJ esittää, että omavalvontasuunnitelmaan kirjataan myös johtajan työajan jakautuminen eri toimipaikkojen ja työtehtävien kesken.

OAJ pitää välttämättömänä, että omavalvontasuunnitelmaan kirjataan varhaiskasvatuslain (540/2018) 6 luvun (Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset) mukainen riittävä henkilöstö kelpoisuuksineen lapsiryhmittäin. Henkilöstömitoituksessa tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuslain (540/2018) 35 § 2 momentti. Lisäksi omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava ei-välitöntä asiakastyötä tekevä henkilöstö (esim. siivous, pyykkihuolto, ruokahuolto).

OAJ kannattaa, että omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava menettelyt, joilla varmistetaan säädöstenmukainen henkilöstöressurssien riittävyys koko toiminta-ajan ajalle kaikissa olosuhteissa. Kirjauksessa tulee olla sekä varhaiskasvatuslain (540/2018) 6 luvun mukainen henkilöstö, että muu henkilöstö.

OAJ kannattaa omavalvontasuunnitelmaan kirjausta siitä, miten henkilöstön ammattitaitoa kehittävä perehdytys ja sitä ylläpitävä täydennyskoulutus toteutetaan sekä miten arvioidaan koulutuksen tuloksia ja henkilöstön koulutustarpeita.

OAJ pitää hyvänä myös, että omavalvontasuunnitelmaan on tehtävä kuvaus, miten nk. tukitehtävät (esim. siivous, pyykkihuolto, ruokahuolto) on toimipaikassa järjestetty. OAJ vaatii, että määräyksestä poistetaan kasvatushenkilöstöön kuuluvien henkilöiden osalta ei-välittömät asiakastehtävät eli nk. tukitehtävät. Varhaiskasvatuksen laadun ja lapsen edun näkökulmasta, on ensiarvoisen tärkeää, että varhaiskasvatuslain (540/2018) 6 luvussa määritelty varhaiskasvatuksen henkilökunta hoitaa vain koulutuksensa ja kelpoisuutensa mukaisia varhaiskasvatuksen tehtäviä. Terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö vaatii, että nk. tukitehtäviä eli muun muassa siivousta, pyykkihuoltoa ja ruokahuoltoa hoitaa siihen koulutettu ammattihenkilö

12.11.2020

5 Omavalvontasuunnitelman seuranta

OAJ kannattaa, että omavalvontasuunnitelman ajantasaisuus tulee varmistaa säännöllisesti. OAJ esittää, että omavalvontasuunnitelma tulisi tarkistaa ja päivittää sekä toiminnassa tapahtuvien muutosten vuoksi että vähintään kerran vuodessa.

Lopuksi

OAJ kannattaa, että yksityisen varhaiskasvatuksen tuottajille valmistellaan omavalvontasuunnitelma, jossa huomioidaan varhaiskasvatuksen erityispiirteet. OAJ esittää omavalvontamääräykseen tarkennuksia oppimisympäristöstä ja sen kehittämisestä, lapsen kehityksen ja oppimisen tuen saatavuudesta sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamisen hyödyntämisestä.

Osaava, koulutettu, kelpoisuusvaatimukset täyttävä ja riittävä henkilöstö ovat keskeisiä varhaiskasvatuksen laadun osatekijöitä. Tästä syystä OAJ esittää omavalvontasuunnitelmaan kirjattavaksi tarkemmin varhaiskasvatushenkilöstön ja johtajan kelpoisuuksineen, henkilökunnan rekrytointia koskevat määräykset, johtajan toimipaikat, muut tehtävät ja työajan jakautuminen tehtävien välillä sekä henkilöstön rekrytointia koskevat määräykset.

OAJ vaatii, että määräyksestä poistetaan kasvatushenkilöstöön kuuluvien henkilöiden osalta ei-välittömät asiakastehtävät eli nk. tukitehtävät (esim. siivous, pyykkihuolto, ruokahuolto). Varhaiskasvatuslain (540/2018) 6 luvussa määritelty varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee hoitaa vain koulutuksensa ja kelpoisuutensa mukaisia varhaiskasvatuksen tehtäviä. Se on lapsen edun mukaista ja varhaiskasvatuksen laadun kannalta keskeistä. Nk. tukitoimia varten tulee olla erikseen niihin koulutettuja ammattilaisia.

OAJ kannattaa omavalvontasuunnitelmaan kirjausta henkilöstöressurssien riittävydestä kaikissa olosuhteissa. On hyvä, että omavalvontasuunnitelmassa on myös kirjaus perehdytyksestä ja täydennyskoulutuksesta.

OAJ esittää, että omavalvontasuunnitelmaa laadittaessa siihen osallistuu toimipaikan johto, henkilöstö ja lapset perheineen. Omavalvontasuunnitelmaa on arvioitava ja päivitettävä aina tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Minttu Ilveskivi-Hentilä
erityisasiantuntija